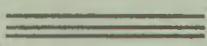
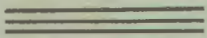

ВИДАВНИЦТВО
ВСЕУКРАЇНСЬКА БІБЛІОТЕКА

НА ДНІ
 ОЗЕРА.

Ч. 4.

Ц. 20 с.

Видавництво : „Всеукраїнська бібліотека“
ч. 4.

 Петро Шекерик-Доників.

НА ДНІ ОЗЕРА

оповіданє на тлі давного гуцулського
переказу про Татар.

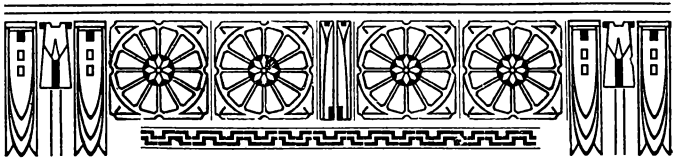
ЛЬВІВ 1913.

Накладом Франца Андрусевича.
Із друкарні Ставропігійського Інститута.
під зарядом Мих. Рефця

Всі права застережені.

Петро Шекерик-Доників.

Петро Шекерук — Доників:

НА ДНІ ОЗЕРА.

(Гуцулським діалектом).

I.

Шо за ґазда великий та славний сидів отам на ріжці²⁾ під Синицями!¹⁾ Боже, воле твоя велика! Чього в него ни було! Хіба лишь потєчного³⁾ молока їму бракло, а бирше бигме нічю. Всеґо мав достатком, тай уже — лишь би жити, нічим си ни журити. Шо за коні в него були, Господи! Таке то файне та буйне; а шо воли-вві⁴⁾ та коров; а вивцям та козини й рахунку ни було.

¹⁾ Синиці — верх між Жабем а Ясеновом, ²⁾ ріжа — полянка у лісі, ³⁾ Пташка — поте, ⁴⁾ воли.

Єку вже вин мав жиночьку, то годі їй судá тепер и пари найті. Таке то чюкітне¹⁾, веселé, єкес гардешисте²⁾, шо но. Аби сам сетец їй уздрів, то шьє би їй мусів полюбити. Відий забув би, бідник, за ключі вид царства, єк каже приповідка наша. Кажу вам, шо аби 100 пар постолів зидрав, то би других таких ни спарував. Шо вже вам Андрійчик ни подуфалий був, ййде! Таке то гонорове було: бувало єк си вивберає, то аби єкій миндрий³⁾ опришок, то ни годен добічі до него, ніколи в світї. Вберет си в кресаю⁴⁾ з блехами, в порошок; за ременем пистолета жировані⁵⁾, в ремені ножі насажувані⁶⁾, через плечья кріз⁷⁾, в руках бартка⁸⁾, а рэтьизки⁹⁾ лиш поцоркуют, бувало єк де йде. А їго жинка Катеринка, єк сми вже перше казав, то таки ціле чюдо було до вборив. А єк си вни любили обоє, то вже ни можу вам навіть и казати.

Та нічим уни си так ни тішили, єк своїми діточьками. Тай єк си тим ни тішити, ни радувати си тому, коли то всі три хлопчіки, так єк из ока випали Андрійчікови, скапéнний¹⁰⁾ вин, но уся мода їго, навіть так жьахло¹¹⁾ говорили, єк вин.

Андрійчик бувало каже: Єк бих ни мав дітий, тоби ми всий вік був єк завезаний, бо нічим бих ни питаєв, нічьо би ми ни почьому було. Шо би ми з богацтва, з маєткив, кому бих то лишив; а так єк є своя дітина, своя кров, то є на кого й робити. То вже тогди веселе жите, бо я вижу, шо ни вмру, бо мое жите лишит си

1) охоче, 2) гонорове, горде, 3) мудрий, 4) капелюх, 5) писані дротом і пацьорками, 6) накладані, 7) пушка, стрільба, 8) топорець, 9) ланцужки дротові, 10) подібний, 11) досконально.

тут на земни. Коби лиш сми шье диждав з сво-
йов Катеринков стих своїх піцкаликів¹⁾ видіти
газдами, то тогди бих нічим ни питав. Бо хоть
аби ека скюбина²⁾, або ека робота була файна,
а ек її си залиши, або си ни докінчійи; ек си
уна збави, то пропаде; ліпше аби її й ни було,
аби ій нікто ни зачпав, бо нікто би коло неї ни
тратив чьис, ни мучів си.

Катеринка нираз їму говори:

— Ти сараку³⁾, — ни сараку, бо ти чоловік,
але так уже смиси унадила казати, — ходиш
в одно утудá отими дебьями — чорнівами⁴⁾,
а найгирше мне гризут ототи фирманкьи, шо ти
так в одно любиш ходити з бриндзами за Го-
ру⁵⁾. Типер чьиси екі! Бих лиш один знае, вид-
кив может ворих на те напасти, отак нинадійно,
тай по тобі. А я тогди бих пропала з отими ді-
точками сама. Гадаш, шо би хто си тогди мене
бовв, або шо? Все би розикрали, распалобиси,
розлетілобиси усе наше газдивство, ек попив
вид вітру. Я би казала, аби ти си отого всего
попустив, бо маємо з чього жити, ни треба тобі
ні стрілецтва, ні отих фирманок из бриндзами
за Гору. Ек шо куда треба, то бих пислали слугу.

Не зможе уже того истерпіти Андрійчик
тай ни раз ій перерве її гризоту:

— Ти гадаш, Катеринко, шо то полегко га-
здувати? Газдувати отак гирко, ек каменя гло-
дати. Ек би си ми спустили з усим на чюжі! —
ого! Лехко би ми стовели. Я мушу сам си пожу-
рити за кожде. Правду ти кажеш, шо лехко мо-
жна дес утудá головов положити, а це мене, ти
гадаш, шо не гризе велико? Мині шье си ни
хоче вмєрати, бо я знаю, шо я тут панѳм. Тут

1) діти маленькі, 2) засїви, 3) небоже, 4) темнявамц,
5) на Угорську Русь.

собі побуду, ек хочю. Де би си я пристав міне ти житем за смерть, коли я знаю, шо сес світ ек маковий цвіт. То коротеньке жите ек нивеликий сон. Тимунь повиден си кождий з нас змогати, аби собі тут на цим світі файно побути, аби ни жель умерати. Бо коби на цим світі мині добре було, а на тим — і-га! Я знаю, шо буде — там ніхто шьє ни був, тай витив ни прийшов судá. А про мене — хоть най там мнов вже й плоти пидперают, то мині дурниця! Я шьє молодий — лише прийшов мий злотний вік, я лишьє собі гадаю файно з тобов, Катеринко, побути.

— Йй, Андрійчику, соколику мий любий та годний, — ни раз и не даст їму докінчѣти Катеринка, — коби ти знав, коли меш умерати, тоби так. А так дес те вориґ избави жьїтя, тай конец.

— Я си ни бою ворога. Ек трафю на вовка, або на медведя, то си з ними раз-два обрехую. До них у мене є ножі, пістолета, кріз, хотьби й сто, то мині ни страх, — гордо зачнется Андрійчик боронити вид жинки, аби їй ни дуже додавати страху, ек куда вин пидет тай си прибарі. — А ек би де на мене напали опришкьї, то їх си ни бою, бо ніколи їх ни зачѣпаю, добре з ними жию, то ни страх, а шьє вигоду из них маю. Но як би дес си трафив такий вориґ, шо би кончье на мое жите насів си, а годі би ми си вид него оборонити, то давбих їму всий наш маєток, лиш аби вретувати своє й твое й діточьї жите; бо маєток без жьїтя нашего нічьо ни варт. Ни маєток дає жите людем, але люде дают своєм житем маєткови си розростати. Ек би ми жите ни взели, а лиш маєток, то нам ни страх. Ми маєток зробили цес, тай можим шьє розвести и десїть маєтків, лиш кобих жите мали.

Ни раз тай ни двічі отак собі любуючися ек-
голубців пара, воркоте Авдрійчик з Катринов,
то про се, то про то, бо то вже й ни другий ві-
гадав оту співаночку :

Жабє-Ільця.

Фот. С. Бурко.

З добров долев на цим світі
Я ни налюбюси,
З лихов долев лекше стане,
Коли розлучьси.

Та однакo лиха доля
Ни прудко вмирає,
Ни одний то файній чітци¹⁾
Житьи коротає !

II.

Вже петий тиждень минав, ек всі кьичіри²⁾, долини, зашепéтини³⁾, извори⁴⁾, сигли⁵⁾, забіліли си ек молоко. Все, шо було на земни, припав білий попив — зима⁶⁾. Потисли великі здорові морози, всі птахи, звірина й маржинка⁷⁾, — покорчіло си трохье засмутило си. Смерече посумніло, погнуалоси під тьжирем⁸⁾ зими, шо то збиточно тиснула сучья⁹⁾ з фойов¹⁰⁾, екі от'ек¹¹⁾ у великий болясти¹²⁾ бгали си¹³⁾ аж до землі и скривлено дивили си на світ. Всі бистрі поточіни¹⁴⁾, потоки і річки, шо то бувало в літі так файно, слобидно в дикьих дебрях¹⁵⁾ середь первовічних лісів клетотючьим шумом наповнели долини й обочі—згари¹⁶⁾ нашої любой Гуцулшьени, типер замерзли, посмутили си й потихонько ляше си змовели шепотечі попид леді, екби то си разом їм до купи злучіти и напасти на леди, шо їх оковали своїм шкіров. Та пуста дурниця їх то була, бо вже осінь замкла своєми ключьями тепло, а виломиласи на двір студінь, шо сиділа май' пивряк замкнена ключьями весни, екі були в руках сего Юрія¹⁷⁾.

Чес вид чесу звівали си витри, свистали в кіле, в дерева тай отек на перекір людем клали великі замети, шо годі було криз ні прийти¹⁸⁾ —

1) чічка — квітка, 2) верх, шпилі, 3) затишини 4) яр, зарослий лісом, 5) непроходимі ліси, 6) сніг, 7) худоба, 8) тягар, 9) гіле, галузе, 10) фоя — чатинка, 11) наче, 12) хобоба, 13) хилили ся, 14) потічок, 15) скали і ліс, 16) попалені ліси, 17) рік зачинає ся від Юрія, весна, 18) перейти.

то однако й зима ни засмутила любі наші гори. Бо куда ни глипнеш оком, искрізь видко було тиху радисть, ека насидеє кождому Гудулови на серце, а витив прогони, вимітає смуток-тугу, отек пометки¹⁾ з хати.

Маржина їла на поли коло оплотив²⁾, а па-стухи в одно її дозирали, галасуючі, аби де не прикравси з екої шпирли³⁾ - скали вуйко - медвідь, та не потегнув шо; або аби де ни наніси малий - вовк та ни покалчив маржинку, то-ту росицу, шо то всі з неї живемо, тай си за неї набуваемо⁴⁾. Бо ек би ни та росиця - маржинка, то би й нам ни було з чього жити.

Андрійчик верг⁵⁾ кріз пид плит, идучі з польованя. Майже до вечіра мав ношу⁷⁾ з гоніцев⁶⁾, шо вже третій раз перегонюєси й годі їй дати раду. Вже сонечко засечувало за високу горду, білу - білу ек ейце, Чьорногору, шо стирчѣла миже шо раз то менчіми кичірами ек мама миже дітми, коли ледви умучиний Андрійчик увіз си⁸⁾ у хату, такій сердитий, шьо лиш глипнула Катеринка на Андрійчика, то вже виділа, шьо шьос їму ни миром, та ни знала, шьо си стало.

— Андрійчыку, соколику мий єсний та годний⁹⁾, скажи ко, сердо мое в тобі, шо тобі хьєбує¹⁰⁾, бо шос ти дуже смутний сегоднц, — зачѣла злегонька та поделеку Катеринка розпитуватиси в Андрійчика.

— Ни слабій сми, сарака, али єкийс умучений та сердитий, бо ни одна али десіть бідий тобі нараз влізе на голов, — зачѣв май трошки веселішше говорити Андрійчик.

1) сміте, 2) обгорода довкола сіна, 3) діри, щілин п
4) посслимо ся, забавляємо ся, 5) кинув, 6) з коровою, шо
літить ся, 7) клопіт, 8) помалу увійшов, 9) гідний, 10) бра-
кує.

— Та ека би біда, най счезає від тебе Андрійку, біда!¹⁾ — каже Катеринка. Можеби я наклала зараз у печі ватру та обшушиш си трошкі, тай зараз я усмажу тобі мнєса, тай ти лекше буде. Ти з отим стрілецтвом й житья собі футко вгратиш.

Катеринка отворила виконце від кагли в курвенці²⁾, отворила великі двері хатині навстежир³⁾, лиш приперла маленькі дверця, взяла огниво⁴⁾, кресило⁵⁾, кремінь тай векелию⁶⁾, викресала ватру, розпалила вугле, наклала скіпок, уколєних з сухої липини. За маленькій чісок запалала вєсело ватра, якої поломінь доходила — високо фуркаючі — майже до всаму стелину хати. Повна хата зробила си диму, що аж годі було дихвуги. Катеринка поклала мєсо на грань, аби си смажіло, а Андрійчик обтер свий кріс, поклав на стіву; порошницю з порохом исховав в полицу; сів у кут, зачїв си обигрівати, тай узєв флєору⁷⁾ з полиці. Господи, ек потєг у ню, то аж серце си рвало. Алеж бо то й флєора була у него, що рідко де їй суда найдєш пару. Казували, шьо то дес їму екїйс опришок подарував. Та флєора була з самої тисини⁸⁾ роблена. Та бо й варт було Андрійчїкови ту флєору мати! Бо нїхто так ни вмів у флєору йграти, ек Андрійчик.

Попийграв Андрійчик у флєору, тай зачїв Катеринці розказувати про свої клопоти, екї їго так за цілу днину умучіли.

— Кілько то я разив вам си ни наговорив та не наказав, — каже Андрійчик — а ви всі собі нічьо з того ни робите. Біда знає! Відий такіє такі забудливі. Нираз кажу, ни кладіт ку-

1) лісна, чорт, лихо, 2) хата курна без коміпа, 3) зовсім, 4) і 5) зелізо, 6) гупка букова 7) сопівка, 8) тисове дерево.

жіль у кочьиргі¹⁾, ни перевертайте лижки у кошелі, ни переступайте лопату, ек си кладе хліб²⁾ у піч, а ни буде коров перехідниц!³⁾ А ви тим⁴⁾ ни питаєте... А тепер — дивітси! Корова си в одно перегонює. Тай чьюд їй знає⁴⁾ порешті, шо їй робити. Брав сми се-годні бисаги⁵⁾ ти, шо си ними паска сєти, кожівку вид'умерску⁶⁾, вінчений поєс, косу, волочков з заплітків⁷⁾ перевезував їй фист, тай сми гонив почерез то все три рази. Їк шєє то ни поможе, то хїба би дес ишов у світ, тай собі раду екус давав. А знов давїть⁸⁾ рано, ек сми йшов на стрілецтво, то мнє перейшла ота Кривуштєйка, остатний би їй раз був! тай сми нічьо ни вбив, пусто сми ходив. Ек то кажут: з чїм баба на торг, з тим з торгу. Та знаш, таки ми олінь утїк з пид само-го носа! В куницю стрїлєв, тай ни трафив. Оти-мунь сми й смутний тай сердитий, шо мнє розлостило на стрілецтві, а витак шєє й гониця. Вже сми нарешті просив отак вечїра, ек ганя⁹⁾ дождю в посуху.

— Ой, я ту Кривуштєйку знаю, — каже Катеринка — тота аби котюги¹⁰⁾ переходила, а ни люде!, тай котюги доброї шкода. Та кількоби минє перейшла, тїлько я мушу лихо гостити. И ти ни знаш, відкив лиш тобі біда нанесетси на доро-гу, ек ти дес идеш. — Кооби ми шєє завтра ни нанесла си на дорогу, — перервав Катеринці Андрїйчик, — ек я буду ити за Гору з бриндзєв, абих лихо ни гостив, бо то далека дорога тай ни легка, докив приїти в „Полєни“¹¹⁾.

Катеринка ек мала кубок з водов у руках, так їго випустила видразу на землю, ек учюла про фирманку за Гору. А видтак ек ни загомоси, та ни обчєписи коло шиї Андрїйчикови, та ни зачєне просити :

1) у кут коло дверей, 2) буршїник або корж, 3) поган, на хїд, 4) так клєне, 5) торба-мїх 6) що властитель вмер її 7) з віскї заплїтка, 8) досвіта, 9) каня, яструб, 10) пєс, 11) село на Угорськїм боці.

— Шо тобі, соколику, шош приморснулоси¹⁾ йти типер за Гору в такій фіфолі²⁾ біді! Ци мало шьє в тих хрестив на тих половинах, що ниоден такий мудрак ек ти покотив свої роги тай ни сходи відтив ніколи. Ци ти хочеш мене осиротити, тай оти три хлопчіки, шо так си над нами трісеш? Нийди за Гору. Ми си про то обийдемо. Ёк бих лихо жили, або абес оту дітву так ни любив, то я би шьє раднійшья, шоби ти й ніколи ни вертав си т' хаті.

— Ні, ні, моя солоденька, ни бий си, я преці кілька разів ходив, але водно добре гостив,— зачъив втихомирети Андрійчик Катерину. Я мушу ити, бо сми дав сегодни Волохови слово, шьо докончье мушу бути позавтрю в Поленах. А ти знаш мов слово. В мене слово то вартнійше вид усего. Хто своему слову ни чьоловік, то ни варт и по світі ходити. — Ти си ничьо ни бий, Катериночко: я си добре вберу: озму шьепку, шальок, дві сорочци, нагрудник³⁾, киптарик, кожух-зрукавник, наручницї⁴⁾, рукавиці шкіріні, гачі⁵⁾, онучі добрі, постолі-папуці, тай шьє манту⁶⁾ до того, то ми ни буде страх, хотьби йкі морози. Озму собі одного коня порожного, буду на ним сидіти, а на тих трьох май трошки варятах, буду нести терхъї⁷⁾ з бриндзов.

— Ого, я вже знаю, шо ми си бирше ни будім видіти, бо сми мала такі погані сонц, шо но! — голосила Катеринка, ек уже виділа, шо ни переможе Андрійчика, тай знала, шо вара си вперати, бо добре уже висамувала⁸⁾ Андрійчикову моду.

— Тихо, тихо, моя ти чичічко солоденька, — зачъив ид собі пригортати її Андрійчик, бо й вин сам видів, шо уна йому лихо ни важила. —

¹⁾ забагло си, ²⁾ заверуха, ³⁾ шубка з білиць, ⁴⁾ на-
раквиці, ⁵⁾ сподні червоні, ⁶⁾ плащ, ⁷⁾ бербенаці, бочки
⁸⁾ випробувала.

— Я чій тудя си ни збарю. А вити шо вже вського повиношу на сійткі Риздвені, а знов тобі тай отим хлопчъичам — ий-де!, буде шьо видіти. Лиш тьи такій прошу, Катериночко моя солоденька - люба, нічю си ни вгаюй¹⁾ абес все ми вилагодила на дорогу. Бо шьи й на зоречькьи ни сійне,²⁾ ек я вже гайда в плай³⁾! Ти вже мене знаш — а знов я ни хочю, аби за мнов хлопчъики оти мої, легіники годні, ни ру-лї⁴⁾. Тай шье шьо найгирше, бою си, аби си де йка беда бешьсна⁵⁾ ни нанесла та ми дороги ни перийшла.

— Ни жури си ти цим, Андрійчику! я вже це все знаю, шьо тобі треба на дорогу, —казала Катеринка, стелічи Андрійчикови постіль — ти йди соколику та льигаи припочювати...

III.

Темнота вже гет пропадала, кочъиючіси шо раз то далі тудя гет на схьиток⁶⁾ сонце, тікала шо мога прудче, чьорним, чьорним валом, не ма-ла навіть сили обіздріти си на задусть, видкив за нев си гнала встота, світло днини. Годі розка-зати, шьо за краса стовла передь сходом сонечка вьсного. Все си блишьело срібними леліточками⁷⁾ так вьсно, шо аж годі си було на світ дивити. Всі кьичири і долини, шо то си пишнили гордо одни перед другими шривитати вьний схід сонця, укра-шєні типер булі то білими-білими ек ботєї⁸⁾ білих овец на полонині поленками та ріжъями, то знов чьорно-глубими борами-сиглами смере-чіни, а де-ни-де й жовтевими отєк уже з старо-

1) не гадай, 2) не ворєс, 3) стежка лісами, 4) не плака-ли, 5) погана, 6) на захід, 7) як мороз тисне, такі зпрнички на снігу, 8) гурма овец,

сти буковинами. Лиш стий та диш. Очі ни зажмуриш, в одно си диве, серце ни втихомириш, вискакує з грудий. Там кьичірка зверхи біла-білісінька, а май трошкьки низше вже упишнена зеленими купками лісів. А тут такі перед тобов, пид самими нґамаи, пропасть-дебря, извір, глипини лиш на задусть, а тут файна-файна улóга,¹⁾ рівна ек стив. На боці гадинов супетци невеличкка річкка з своїми малими поточінками. Понад річку видко то луги, то скали то горбкьки, а все то писане ек писавка ота наша люба гуцулска усекіми чічкками. Дес-ни-дес видко по маленькій хатчині, шо отек з страху передь буйним вітром черногирским си ховає в зашепéтинах, — то знов по великий, моц забудованій хаті. На царинках²⁾ видко сівá отек кукли собі гордо стоє. А на тим усим леліют сріблом шьірим блишъучі леліткі, отек ніби слези радости до єсного сонечка, шо виврвало їх з темноти ночі, а привело на світло днини.

Андрійчик стоев з чьетверма кіньми на Магурі³⁾, тай ни миг си на то все надивити, на тот чюдній схід сонця в погидну днинку в наших любих кьичірах в зимі.

Єк ужьє си викотило зза волоских⁴⁾ кьичір велике, ясне, веселé сонечкко, освітило ті плачъучі радостєв до світла наші гуцулскі кьичирі-гори, здоймив Андрійчик шьипку з голови, впав на коліна, обернувси лицем до сонечкка, тай зачъив си молити:

„Декую тобі, сєте, велике, запашнé Сонечкко, шо є позволило мені диджати тьи сегодни уздріти. Поможи ми мирно си вернути з Загіря и знов те уздріти з оцего місця, таким файним ни смутним, ек єс си показало сегодни веселим. Май гадку на моє гаддивство, мою жьинку тай діточки. Сокоті мине мирно в сій дорозі...

¹⁾ царночка, ²⁾ де косять траву, ³⁾ гора у Хабю, ⁴⁾ з Буковини.

Натігнув шьипку на голов, став з землі, сів на коня, закурив люльку тай пишов¹⁾ далі в далеку дорогу, задуманий, а великі слезі кочьили си ек горох з його лица. Не схьилив голов, зачьипив шьипков фюю, навислов молоденьков зимов, ека посипаласи на него, отек з мучініка²⁾ мука в млині, тай обсипала його цілого, аж си здригнув, тай си видразу прошумав³⁾.

— Ігі, ек ми екос банно за тими хлопчіками тай за жінков, отек би я їх ніколи ни мав видіти... заговорив Андрійчик сам до себе, ек вийшов на Кринту⁴⁾. Але пос треба собі гадати, аби дорога си ни втьимйила. Дорога! делека тай тьижка перед обнов⁵⁾.

Сонечко футко шнирувало⁶⁾, минало одну кьичеру за другов, отек рехувало їх. Вже було й спулудне, а на дворі ніде аві хмаринки ни видко.

— Ото мороз буде, ий-га! Птаха ме падати, а ми де саракі будім ночьювати? — говорив до конїї Андрійчик, позераючі на задусть, то знов попліскував вороного пид собов.

— Пишовсми давідь так досвіта, шьо шье спали хлопчыки. Поцулував їх, слизьми сми своїми вмив, з жинков роздекував си, я й вна заплакала, тай пишов. Декую днинці великій, я вже пид Марічьистков⁷⁾. Але докив вийду на полонині, тай буде вечір. Посвде нічь. Чьий може шье вглюзаю⁸⁾ поза Данциж⁹⁾, тай дес туда буду ночьювати в порожній стаї.¹⁰⁾

Гадка за гадков шибалиси Андрійчикови. Вин то злізав, ишов ногами, то знов сїдав на коня. Курив люльку, обтресав фюю з гаджюджок¹¹⁾ тай радував си тим, ек мала дитина. Та однак би був ни пригнав нічьим так вид себе втьиму¹²⁾,

1) їхав, 2) жолобок, 3) прокинув, 4) гора в Жабю-Гльдї, 5) передімною, 6) ішло, 7) полонина в Чорногорі, 8) вспю, 9) гора у Чорногорі, 10) колиба на худобу, 11) сме-река, 12) скуку.

єк своїов любов фловрков, в єку — сидчі на кони, шо чысок йграв шо аж си радував гясть у дорозі, звір в лісі, рибка у воді¹⁾; то знов співав усєкі співанки, єкі лиш знав. А знав їх дуже богато. Отак помали, ступінь за ступнем ми-

Озеро під Данцишем.

Фот. С. Бурко.

нав полонину́ за полонинóв і саме єк си вло робити сонечко понад сётк²⁾, уже був в Данциши, верс³⁾, одзера. Одзеро вимерзло⁴⁾, було так єк на долони ривно. Нихто би ни казав, шо то ни якєс поле ривне, ривне-ривнєньке, отек укопанє.

¹⁾ слова взяті з колядок, ²⁾ захід, ³⁾ верх над, ⁴⁾ замерзло.

— Аді, ек тут файно, ривно, ек би це такби поленка диправди була, то отут би май фayne місце на стаю, гадав собі Андрійчик, проходічі попри одзеро.

Минув одзеро, вийшов уже гет на полонину, аж нараз уздрів на плаю велику громаду людий. Шо то за люде — ни мих и сам пизнати. Ци би то екі ишли з Загіря, ци видквив. Став, довго стоев, й дивив си, ци би ни пизнав, шо то за одни. Та однако ни миг. Хотів Андрійчик завернути дес у бік з дороги, аби шье еке лихо ни попацяти¹⁾ з тими низнакомими середь полонини — та вже ни було коли. Тоти люде зачъпи ид нему бічі кричъучі. Ек си зближили, пизнав Андрійчик видразу, шо це ни наші люде. Очи в них скісні, волося на бороді майже ни було, шьипки на голові такі, ек остро завершені сіна. Видразу Андрійчик здогадавси, шо це Татаре, за екі їму розказували люде нираз тай ни двічі за Горов тай на волоскім боці²⁾).

Ий-га! ці певне йдут наші гори воювати! Оттепер знишшют нас на віки! Озмут моїх легіників всіх трьох, тай жьиночку мою озмут. Коби хоть всіх в купі! Але відий Бих знає. Займут світами, царамі. Мет то бидувати — и маєтчік знишшют. Ці відий певно дурбасні³⁾ заблукалиси, ек чьисом ерче⁴⁾ заморене в сиглі вид овец. Тай мут відий мине силувати, абих їх вивів на добру дорогу тай извів на Жебьи. А шо то буде си робити на Жебю, ек би вни прийшли, то страх! Нираз я чув за їх роботу. Вибют, вишишют усе. Тай відий и мині ни буде з медом, лиш так, ек мусі в окропі! Шоби я їден загиб, то дурниця. Бо то й я загину, моя чьиляда, тай всі Гуцули в отих кьичірах. Кобих миг екос рада дати з ними сам, отоби дуже добре.

1) зачепити, 2) на Буковині. 3) дурні, 4) ягня.

Такі варили си гадки, гадкѣ тѣжкі, чьорні, ек ни раз чьорна хмара з тучьев насуваєт си на нашѣ кѣчирі, давили так їго серце, шо ни миг навіть дихати. Та ек були коло него Татаре вже близенько, ек уже видѣв вин, шо їм в руках, упало їму на гадку одзеро замерзле пид Данцижом — і легонько їму стало на серци, аж си засмієв сам из собов.

— Тепер я вам у руках, але зараз будете и ви мені у руках!—погадав собі Андрійчик, ек Татаре обскочили їго і їго коникѣ з усих бокив, тай ймили в рукѣ.

Поприходили всі Татаре до купи. Попригодили з собов жьинкѣ Волошкѣ та усекі забори, шо забрали за Горов. Андрійчик був веселий, отвек на весілю. Татаре казали їму, аби їх привів на Жебе на самий Сьитий Вечір, бо уни маюг досвита на Риздво вже бути гет укутані¹⁾ в Жебу та ити на Кути.

— Добре, я вас докладно приведу, шьо шьє до Риздва будете укутані, — сказав Андрійчик Татарам, хьитро усміхаючіс.

IV.

На ривним, ривненькім поли Татари си розкошекали²⁾ в Данциши. Андрійчик завів їх на ривну поленочку, прикриту зимов й казав:

— Отут ви тай я будем ночьюовати, а витак я вас поведу на саме Жебе.

Татаре слухали Андрійчика за кожде, бо вин си їм страшно пиддав.

Андрійчик ек видѣв, шо Татари їго дуже слу хают, був шьє раднїйший, бо видѣв, шо їго гадка

1) упорати ся, 2) розложили ся.

ни була пуста. Гонорно поводив си, ек нираз лиш мандатор миже пушкарями¹⁾; тай все давав наказ за наказом, шо Татаре дуже докладно робили.

Сказав Андрійчик до Татар:

— Гий, мої пишні побратими, ви шьє відий ни почьували на Черногорáх. А тут то ни будь де ничьліх! Ёк мороз укреше, то аж си вам око залуци, а прьітелик-витрик ек потөгне, — тай то ни ваш, дес туда, бида знайт, де, екис мізерний, — али наш, полоницкій, богацкій, то скорчїтеси ек квачі, тай замерзнете ек А може шьє ек добре захарчїте, то й малі²⁾ си при-сунут та екимос ис вас спогане соби зуби. Отимунь, аби нам ни було страху, набурьте³⁾ искрізь навкола цеї ріжі ривної аж по горьбочьки моцні ватрї, и то так одна коло одної, аби й ногов ни було де нереступити. А тут є с чього, ген куда, ади, екїх штубив⁴⁾ та сухарив⁵⁾. Лиш гайда до роботи, тай я вам поможу.

Татарва за невеликій чєс набурила великі ватри наокола одзера так шо ніхто би си був ид ним анї вид них ни дистав поза ватри. Тай шьє кождий Тарарин наклав ватру коло свої буди, так шо на цілим тім одзері горїли ватри.

Андрійчик здоймив шьпїлку з голови, стовчи, миже Татарами в самий серединї, поклонивси низко до самої землі сонцеви засвчьуючому, заплакав й шьє раз помоливси тихонько до Сонця.

Дькиую тобі, сьїте, велике, шо єс дотепер мнє сокотило. Далосми добру гадку, шо зглажу пу нехарь⁶⁾ зи світа. Май в опїці мої дїточки, жиночку тай всїх Гудулів й ототи любї гори-кьичїри, шо єс так файно їх освїтило. Бо ні ций нехари, анї минї вже бирше ни видїти тебе вели-

¹⁾ гайдуки, ²⁾ вовки, ³⁾ накладїть. ⁴⁾ пнї старі, ⁵⁾ су-хі вітрозломи, ⁶⁾ погань.

кого, всього, світлого Сонечка. Та що я один згну, то ни великий страх; али сотки других Русинів будут жити собі добре. Будь здоро́во! — бо мині вже короткий чыс...

Поклав шьипку на голову, взев свою флореру в руки та ек зачыив играти, то аж серце си кроїло з желю. Сонечко си аж зачыервоңило. Татаре всі си позбігали тай довго, довго слухали їго дивної йгри.

Сонечко прудко си сховало, шоби ни видіти смерти свого любого Гуцула, що си ним тішив з маленьких рокив, а вно нираз любило си¹⁾ своєми сиявами²⁾ в їго буйним волосю.

Андрійчик так ийграв у фльовру, шо шьє відий з роду так ни йграв. Вин наумисне так робив, аби загутати диких Татар, аби си вни ни вдивили, шо то вни ни на ривній полвнї, лише на замерзлим озєрі в Данциші.

Нагадував собі Андрійчик тоти игри, шо то нираз виигрував їх тужно-тужно, то знов вєселешыро³⁾ з одної кычирочкі на другу, на екїй сиділа їго тогди наловіжена⁴⁾, а теперішна жінка Катерина. Не то, шо дикі Татаре сторопіли, слухаючи тої йгри, але й вовчья в пляях, на полонинах, в лісах завивала гуртом тужно-смутно, ек то хїба нираз лиш оти трембіти за мерцем, шо аж мороз ишов по тілі, а волосє дуба ставало на голові.

Ишли голосà поңид небеса⁵⁾, горами, лісами. Татаре так си загутали, шо забули за все, навіть і за спанє. Єка радисть, веселисть виступила на лиці Андрійчика, ек вин уздрів, шо Татаре си загутали коло него!

Нараз потемніло, бо ватри потáli у спид. Татаре перепудили си, шо то си стало, зачыили бічі гуртами то в оден, то в другий бік, але на-

¹⁾ любивало ся, ²⁾ промінями, ³⁾ щиро. ⁴⁾ наречена
⁵⁾ словами давної коладки.

раз лід зачъив си на одзері ломити, а Татаре падали у воду. Не знали, шо си з ними роби. Одни кричъили, другі лиш повітрішъували очі, ек варінникъи, а ирти пороззівели, ек чъилюсти в печах. Тай потавали на дно одзера. Ловили си за криги леду, але одни однихпостегали, то стручъували, кождий хотѣчі себе вратувати. Тай всі си витопили. В воді обмерзали, руки заклекали, и гляба¹⁾ було вилізати. Лише шо раз то гирше потавали²⁾).

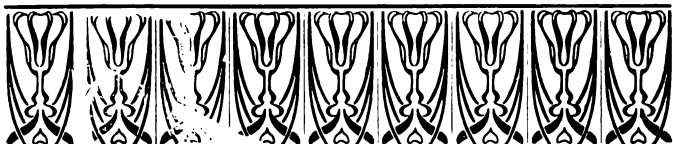
Лиш Андрійчик шъи си був крішечку задержъив на одний кризі. Вин ни кричъив, ни плакав, нікуда ни рвав си, був рад, шо ни гине марно, бо всокотив сотки людей вид смерти. Лиш дивив си гордо на Татар.

Однако й його струтив один Татарин у воду, екій хотів си вретувати на тий кризі, але обаз Андрійчиком разом так ек и всі другі Татаре закъипіли на дно безденного одзера.

Жабє, в грудни 1912.

1) годї, 2) запада у спід.

Видавництво
„Всеукраїнська Бібліотека“

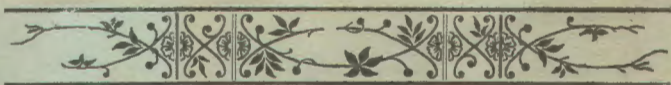
- Ч. 1. Що мусить знати кождий Українець? (Вс. катехизм ч. I) ц. 20 с.
- Ч. 2. Народні заповіді — сконф.
- Ч. 3 **Богданко Козак Войнаровський** на Сибірі, іст. оповіданє з ілюстр. ц. 20 с.
- Ч. 4. **Петро Шекерик-Доників** На дні озера, оповіданє на тлі давного гуцульського переказу про Татар з ілюстр., ц. 20 с.
- Ч. 5. Під прапором свободи. Збірник патріотичних деклямацій, ц. 60 с
- Ч. 6. Опис рідного краю (Географія України) з ілюстрациями, ц. 50 с.

Дальші випуски в приготованю.

II. серия (переписні листки):

- Ч. 1 Мапа України, ц. 10 с.
- Ч. 2. Гуцульщина, ц. 8 с.

Продає Книгарня Н. Т. ім. Шевченка
у Львові, Ринок 10.

В бібліотечі „ЖИТЯ“ вийшли:

- Ч. 1. М. КАРЄЄВ. Про самообразованє. Пер-
ший лист 20 с
Ч. 2. М. КАРЄЄВ. Про самообразованє. Дру-
гий лист 20 „
Ч. 3. ЕРНЕСТ РЕНАН. Що таке нація? Пе-
реклав Микола Залізняк 20 „
Ч. 4. М. КАРЄЄВ. Про самообразованє Тре-
тий лист 20 „

Продає Книгарня Наук. Тов. ім. Шевченка
у Львові, Ринок ч. 10.

ПЕРЕПИСНІ КАРТКИ:

Іван Франко	10 с
Василь Стефаник	10 „
Володимир Антонович	10 „
Михайло Драгоманів	10 „
Максим Залізняк	10 „
Іван Гонта	10 „
Гуцульщина. Жабє-Ільця	8 „

Комітетам та Товариствам значний опуст
Замовляти на адресу: Ф. Андрусевич Львів,
пінського 21.

